

İnternet Tabanlı Bir Haber Sitesinin Beslenme ve Gıda ile İlgili Haberlerinin İnfodemi Açısından İncelemesi

An Infodemic Analysis of Nutrition and Food-Related News on an Internet-Based News Website

Ataberk KIYKIM¹, Ahmet Furkan YAZGAN², Burak EKİCİ³, Yusuf ÇELİK⁴, Sefa SELEK⁵, Muhammet Said DERE⁶, Ahmet Yunus YAMAN⁷,ERCÜMENT ALTINTAŞ⁸, Dilek ASLAN⁹

ÖZ

Giriş ve Amaç: Sağlıklı beslenme, doğru bilgiye erişimle doğrudan ilişkilidir. Ancak infodemi toplumsal bir sorun olabilmektedir. Bu araştırmada, Türkiye’de en sık ziyaret edilen bir haber sitesinde 2025 yılı Mart ayına ait beslenme ve gıda içerikli haberlerin infodemi açısından incelenmesi amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntem: Araştırmanın verileri bir veri toplama formu aracılığıyla toplanmıştır. Araştırmada belirtilen haber sitesinde, 2025 yılının Mart ayında yayımlanmış toplam 10428 haberin arasında 350 adet beslenme ve gıda içerikli haber incelenmiştir. Veri girişi ve analizi için SPSS programı kullanılmıştır.

Bulgular: İncelenen haberlerin %14,6’sında infodemi saptanmıştır. En sık karşılaşılan infodemi türü ise %41,2 ile mezenformasyon olmuştur. Haberlerin %26,9’unda herhangi bir kaynak gösterilmemiştir. Kaynak gösterilmeyen haberlerde infodemi sıklığının anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur.

Sonuç ve Öneriler: İnfodemi, beslenme ve gıda konularında doğruluğu teyit edilmemiş bilgilerin dijital ortamlarda hızlı yayılmasına sebep olmaktadır. Bu yüzden medya kuruluşlarının etik ilkeler doğrultusunda içerik üretmeleri ve toplumun ise sağlık okuryazarlığının artırılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Beslenme, Gıda, İnternet, Haber, İnfodemi.

ABSTRACT

Introduction and Aim: Healthy nutrition is directly related to access to accurate information. However, infodemic can become a societal problem. This study aims to examine the presence of infodemic in nutrition and food-related news articles published in March 2025 on one of the most frequently visited news websites in Türkiye.

Materials and Methods: The data of this study were collected using a data collection form. Among a total of 10,428 news articles published on the specified news website in March 2025, 350 nutrition and food-related articles were identified and analysed. Data entry and statistical analysis were performed using the SPSS software.

Results: Infodemic content was detected in 14.6% of the analysed articles. The most frequently observed type of infodemic was misinformation (41.2%). In 26.9% of the news articles, no references were cited. The frequency of infodemic content was found to be significantly higher in articles that lacked source citation.

Conclusion and Recommendations: Infodemic contributes to the rapid spread of unverified information related to nutrition and food through digital media platforms. Therefore, it is recommended that media organizations produce content in accordance with ethical standards, and efforts should be made to improve the public’s health literacy.

Keywords: Nutrition, Food, Internet, News, Infodemic.

- 1- İntern Dr., Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Ankara-Türkiye
Email: atakiykim@gmail.com ORCID: 0009-0009-0694-3281
- 2- İntern Dr., Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Ankara-Türkiye
Email: furkanyazgan37@gmail.com ORCID: 0009-0006-7403-0765
- 3- İntern Dr., Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Ankara-Türkiye
Email: burakekici5552@gmail.com ORCID: 0009-0005-0314-5584
- 4- İntern Dr., Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Ankara-Türkiye
Email: yusufce1445@gmail.com ORCID: 0009-0003-6710-3485
- 5- İntern Dr., Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Ankara-Türkiye
Email: sefaselek09@gmail.com ORCID: 0009-0009-3269-2172
- 6- İntern Dr., Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Ankara-Türkiye
Email: Msdere0358@hotmail.com ORCID: 0009-0007-0498-8318
- 7- İntern Dr., Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Ankara-Türkiye
Email: ahmet9yunusyaman@gmail.com ORCID: 0009-0000-9530-0097
- 8-Arş. Gör. Dr., Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Ankara-Türkiye
Email: drercua2003@gmail.com ORCID: 0000-0002-5786-1464
- 9- Prof. Dr., Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Ankara-Türkiye
Email: diaslan@hacettepe.edu.tr ORCID: 0000-0002-4053-2517

Gönderim Tarihi:26.05.2025 - Kabul Tarihi: 03.08.2026

GİRİŞ

Sağlıklı beslenme, her bireyin alması gereken temel bir sağlık hizmetidir. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) verilerine göre, yetersiz ve dengesiz beslenme ile hastalıklar arasında güçlü bir ilişki bulunmaktadır. Obezite ve fazla kiloluluk, özellikle kardiyovasküler hastalıklar ve diyabetin de içinde olduğu bulaşıcı olmayan hastalıkların önlenabilir risk faktörleri arasında yer almaktadır. (1,2). Dünya Sağlık Örgütü’ne göre 2022 yılında dünyada 18 yaş ve üzeri bireylerin %43’ü fazla kilolu ve %16’sı obez sınıftadır. Dünya genelinde obezite prevalansı 1990’dan bu yana iki katına çıkmıştır. Bunun yanı sıra, küresel olarak beş yaş altı ölümlerin yarısı yetersiz beslenme kaynaklıdır (3). Türkiye’de de beslenme ile ilgili

sağlık sorunları küresel eğilimlerle uyumludur (4). Veriler, sağlıklı beslenme davranış ve koşullarının değiştirilmesi gerekliliğine işaret etmektedir.

Türkiye’de artan kentleşme, yoğun çalışma temposu, hızlı yaşam tarzı, paketli ve işlenmiş gıdalara yönelimi artırmakta; bu da bireylerin sağlıklı beslenme davranışlarını olumsuz yönde etkilemektedir. Ayrıca ekonomik eşitsizlikler ve eğitim seviyesindeki farklılıklar da bireylerin sağlıklı beslenme alışkanlıkları edinmesini zorlaştırmaktadır. Anlaşılacağı üzere sağlıklı beslenme sadece bir tercih değil; ekonomik, kültürel ve yapısal faktörlerin etkisiyle şekillenen karmaşık bir olgudur. Bu nedenle, toplumun her kesiminin doğru bilgiye dayalı beslenme alışkanlıkları kazanabilmesi için çok boyutlu stratejilere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu stratejiler arasında, sağlıklı beslenme konusunda doğru ve güncel bilgilere erişimin sağlanması da bulunmaktadır (5).

Toplumda kimi nedenlere bağlı olarak doğru bilgiye erişimde kısıtlılıklar mevcuttur. Bu kısıtlılıklar arasında beslenme konularında farkındalığın yetersizliği, doğru bilgi kaynaklarının erişilebilir olmaması, bireylerin sağlık profesyonellerine yeterince ulaşamaması, bireylerin bilgilerini arkadaş, akraba ve benzeri kişi ve gruplardan alması yer almaktadır (6). Obez bireylerin beslenme ile ilgili bilgilerinin daha eksik olduğu bulunmuştur (7). Bu kaynakların yanı sıra haber siteleri, sosyal medya platformları, bloglar gibi dijital mecralar, halkın beslenme bilgilerini edindiği önemli araçlar haline gelmişlerdir (8). Dijital ve veya basılı medya platformlarındaki yanlış, kasıtlı yanlış bilginin, bilgi boşluklarının, doğrulanmamış bilginin toplumu ve bireyleri yanlış yönlendirme riski öncelikli bir tehdittir. İnfodemi olarak da tanımlanan bu durum halkın sağlıkla ilgili doğru bilgiye erişmesini zorlaştırmakta ve sağlıklı beslenme davranışlarının pekişmesine neden olmaktadır. İnfodemi, özellikle pandemi dönemiyle birlikte daha görünür hale gelmiş ve halk sağlığını tehdit eden küresel bir sorun olarak literatürde yerini almıştır. Bu bağlamda, halkın güvenilir bilgiye ulaşma hakkı bir halk sağlığı önceliği haline gelmiştir (9-18).

Sağlık konularında bilgi kaynağı olarak kullanılan İnternet kaynaklı haber siteleri (19, 20) içeriklerinin kontrol edilmesindeki zorluklar beslenmeyle ilgili niteliksiz ve yanlış bilgilerin hızlı bir şekilde yayılmasına neden olabilmektedir (8). Özellikle popüler haber siteleri, yüz milyonlarca ziyaret sayısına ulaşarak geniş kitleleri etkileme potansiyeline sahip oldukları için, burada yayımlanan her içerik halk sağlığı üzerinde doğrudan veya dolaylı etkiler yaratabilir (21). Bu nedenle, medya içeriklerinin etik açısından da infodemi içermeyecek şekilde üretilmiş olması gerekmektedir (22).

Türkiye’deki en çok ziyaret edilen haber sitelerinde yayımlanan beslenme ile ilgili haberlerin incelenmesi, bu sektördeki infodemi olgusunun boyutunu ve özelliklerini anlamak açısından önemli bir ilk adım olacaktır. Bu tür bir inceleme, hem medya organlarının içerik üretim politikalarına yönelik farkındalık oluşturmaya hem de halk sağlığı profesyonellerinin bilgi yayılım süreçlerinde dikkat etmeleri gereken noktaları ortaya koyan nitelikte olacaktır. Aynı zamanda, toplumda bilgiye dayalı doğru beslenme alışkanlıklarının geliştirilmesine katkı sağlayacak stratejik önerilerin oluşturulmasına da zemin hazırlayacaktır.

Belirtilen gerekçelere dayanarak **bu araştırmada** Türkiye’de en sık ziyaret edilen ve geriye dönük takibi mümkün olan bir haber sitesinde yer alan beslenme ve gıda içerikli haberlerin; *haber tarihi, yazarın belirtilmiş olması, bilimsel bir kişi olup olmadığı ve profesyonellik alanı, haberde kaynak varlığı, haberde sponsor, başlığın niteliği ve içerikle uyumu, reklam veya çıkar çatışması varlığı gibi teknik açıdan özelliklerinin, haberin hedef grubu, ulusal/uluslararası niteliği, hastalık ilişkisi, tüketim önerisi, halk sağlığının korunma düzeyleri ile uyumu gibi içerik açısından özelliklerinin, infodemi kategorisi, infodemi yönetimi mesajları olma durumu gibi infodemi açısından özelliklerinin incelenmesi amaçlanmıştır.*

Gereç ve Yöntem

Araştırmanın Yeri, Evreni ve Örneklemi

Araştırma Türkiye’de en çok ziyaret edilen ve geriye dönük araştırması mümkün olan haber web sitesinde, 2025 yılı Mart aylarında yayımlanmış beslenme ile ilgili haberlerin incelenmesi hedeflenmiştir. Türkiye’deki en sık tıklanan haber sitelerinden birini belirlerken Similarweb™ adlı internet sitesi kullanılmıştır. Similarweb™, internet sitelerinin trafiğini analiz eden ve bu sitelerin ziyaretçi sayılarını, kaynaklarını, demografik bilgilerini karşılaştırmalı olarak sunan bir analiz aracıdır.¹ İlgili web sitesinde geriye dönük günlük değerlendirme Şubat 2025 dönemi için olanaklı olmuştur. Dolayısıyla, haber siteleri seçilirken Şubat 2025 dönemi için tıklanma sayısı dikkate alınmıştır.

Araştırmada örneklem seçilmemiş olup, 2025 yılının Mart ayında yayımlanmış toplam 10428 haberin arasında beslenme ve gıda içerikli 350 haber incelenmiştir.

Araştırmanın Tipi

Araştırma tanımlayıcı tipte bir epidemiyolojik araştırmadır.

Araştırmada Kullanılan Tanımlar (14,23)

İnfodemi: Bir salgın sırasında ortaya çıkan, genellikle dijital ve fiziksel ortamlarda yer alan, bazıları doğru, bazıları ise yanlış olan, karışıklığa ve nihayetinde hükümetlere ve halk sağlığı müdahalelerine karşı güvensizliğe yol açan, yanlış veya yanıltıcı bilgiler içeren bilgi bolluğudur.

✓ **Mezenformasyon:** Yanlış bilgilerin bireye ya da topluma zarar verme amacı olmadan, “yanlışlıkla” ya da “yanlış bilgiye sahip olunduğu için” paylaşıldığı durumları ifade eder.

✓ **Dezenformasyon:** İçeriği yanlış bilginin kasıtlı olarak yayılmasına işaret eder.

✓ **Malenformasyon:** Gerçeğe dayalı bilgilerin kasıtlı olarak kişilere, kurumlara, ülkelere zarar vermesi amacıyla kullanılması olarak

tanımlanmaktadır.

✓ **Bilgi boşluğu:** Bir konuda herhangi bir bilgi açığı olduğunda doğru olmayan bilgilerle boşlukların doldurulabileceğine işaret eden bir tanımlamadır.

✓ **Söylenti:** Kişiden kişiye bir ağ içinde aktarılan doğrulanmamış içerik olarak tanımlanabilir. İçerik doğru ya da yanlış olabilir.

Veri Toplama Yöntemi, Veri Toplama Aracı ve Verilerin Analizi

Araştırmacılar tarafından oluşturulan veri toplama formu, araştırmacılar tarafından belirtilen internet sitesindeki beslenme ve gıda içerikli haberler okunarak 17-20 Nisan 2025 tarihlerinde doldurulmuştur. Standardı sağlayabilmek için araştırmacılar ikili gruplar oluşturmuş ve haberler gruplar tarafından değerlendirilmiştir. Değerlendirme sürecinde anlaşılamayan veya tereddüt edilen konular grup üyeleri ve akademik danışmanlar tarafından birlikte yeniden gözden geçirilmiştir.

Veri toplama formu araştırmacılar tarafından oluşturulmuştur. Formda, incelenen haberin teknik özelliklerini inceleyen 5 soru ve haberin içerik özellikleriyle ilgili 13 soru yer almıştır. Formun ön denemesi araştırma kapsamında incelenmeyen 5 haber değerlendirilerek tamamlanmıştır. Araştırmacıların haberleri değerlendirme sürecindeki standardı sağlayabilmek için beş haber bütün araştırmacılar tarafından 16 Nisan 2025 tarihlerinde ayrı ayrı değerlendirilmiş, 17 Nisan 2025 tarihinde yapılan ortak toplantıda forma son hali verilmiştir.

Verilerin bilgisayar ortamına girişi için ilk aşamada her araştırmacı tarafından Microsoft Word™ formu doldurulmuştur. Veriler, bütün düzenlemeler yapıldıktan sonra analizler için SPSS™ veri tabanına girilmiştir ve analiz aşamasında bu program kullanılmıştır. Analizlerde tanımlayıcı istatistiklerin sayı ve yüzde olarak dağılımları sunulmuştur.

1 <https://www.similarweb.com/tr/>

Etik Konular ve Kurumsal İzinler

Araştırma çevrim içi kaynaklar kullanılarak yürütülmüştür. Kullanılan haber kaynakları açık erişimlidir. Bu nedenle çalışma kapsamında kurum veya kişi ismi kullanılmadığı için herhangi bir kurul ya da etik izin alınmasına ihtiyaç duyulmamıştır.

Bulgular

Tablo 1 içeriğinde çalışmada incelenen haberlerin bazı teknik özellikleri incelenmiştir. İncelenen 350 haberde %73,4 yazarın belirtilmediği, %26,6 (n=93) sıklıkta yazarın belirtildiği görülmüştür. Yazarı belirtilen haberlerde %96,8 (n=90) sıklıkla basın mensubu, geri kalanın bilimsel bir kişi olmadığı görülmüştür.

İncelenen haberlerin hiçbirisinde sponsor varlığı görülmemiştir (%100,0). Haberlerin %2,0'ında (n=7) reklam içeriği vardır. Çıkar çakışması 350 haberin %1,7'sinde (n=6) saptanmıştır.

Tablo 1. Haberlerin teknik bazı özellikleri (1-31 Mart 2025)

Özellik	Sayı	Yüzde
Yazarın belirtilme durumu		
Hayır	257	73,4
Evet	93	26,6
Belirtilen Yazarın kimliği		
Basın mensubu	90	96,8
Bilimsel bir kişi değil	2	2,2
Ayırt edilemedi	1	1,1
Haberde sponsor varlığı		
Hayır	350	100,0
Evet	-	-
Haberde reklam varlığı		
Hayır	343	98,0
Evet	7	2,0
Haberde çıkar çakışması varlığı		
Hayır	344	98,3
Evet	6	1,7
Toplam	350	100,0

Tablo 2 içeriğinde çalışmada yer alan haberlerin kaynağı ile ilişkili bazı özellikler incelenmektedir. Araştırmada yer alan haberlerde %73,1 (n=256) sıklıkta bir kaynak belirtilmiş iken %26,9 sıklıkta herhangi bir kaynak belirtilmemiştir. Kaynağı

belirtilen haberler ele alındığında %28,1 (n=72) sıklıkta bir sağlık profesyoneli doğrudan referans olarak gösterilmiş iken %14,5 (n=37) sıklıkta herhangi bir sağlık profesyoneli kaynak olarak gösterilmemiştir. Bu haberlerde %5,5 (n= 14) sıklıkta bir bilimsel araştırma kaynak olarak gösterilmiş, %14,5 (n=37) sıklıkta ise bilimsel araştırma dolaylı olarak kaynak gösterilmiştir. Devlet kurumları haberlerin %12,9'unda (n=33) doğrudan kaynak olarak gösterilmiş ancak %9,8'inde (n=25) dolaylı olarak kaynak gösterilmiştir. Bu haberlerin %3,5'ünde (n=9) sivil toplum örgütleri net olarak kaynak gösterilmiş, %1,6'sında ise (n= 4) sivil toplum örgütleri dolaylı olarak kaynak gösterilmiştir. Haberlerin kaynakları arasında özel sektörün kaynak gösterilme sıklığı %9,8'dir (n=25). Kaynak olarak sağlık profesyonellerini gösteren haberler incelendiğinde haberlerin %66,7'sinde (n=48) hekimler kaynak olarak gösterilmektedir. Hemşireler %1,4 (n=1), diyetisyenler %30,6 (n=22), diğer sağlık profesyonelleri ise %1,4 (n=1) sıklıkta kaynak olarak gösterildiği bulunmuştur.

Tablo 3'te haberlerin içerikleri ile ilgili bazı özellikleri incelenmiştir.

İncelenen 223 haberin %58,7'sinin (n=131) sıklıkta beslenme odaklı ve %47,5'i (n=106) diyet odaklıdır.

Haberlerin 222'sinin korunma düzeylerine ilişkin değerlendirme yapılabilmiştir. Değerlendirme yapılabilen haberlerin %84,6 (n=188) sıklıkta primordial korunmaya, %17,6 (n=39) sıklıkta primer korunmaya, %0,4 (n=1) sıklıkta sekonder korunmaya ve %4,5 (n=10) sıklıkta tersiyer korunma düzeylerine olduğu saptanmıştır.

Tablo 4 içeriğinde çalışmada incelenen haberlerin infodemi açısından özellikleri yer almaktadır. Araştırmada yer alan haberlerde %85,4 (n=299) sıklıkta infodemi saptanmamış iken, %14,6'sında (n=51) infodemi saptanmıştır. İnfodemi bulunan haberler, tanımlanmış infodemi kategorileri içerisinde; %41,2 (n=21) mezenformasyon, %33,3 söylenti (n=17), %17,6 (n=9) malenformasyon, %13,7 (n=7) bilgi boşluğu, %5,9 dezenformasyon (n=3) bulunmuştur.

Tablo 2. Haberlerin kaynağına ilişkin bazı özellikler (n=350) (1-31 Mart 2025)

Özellik	Sayı	Yüzde
Kaynağın belirtilmiş olma durumu		
Hayır	94	26,9
Evet*	256	73,1
Belirtilen kaynağın türü/kimliği		
Sağlık profesyoneli	72	28,1
<i>Hekim</i>	48	66,7
<i>Diyetisyen</i>	22	30,6
<i>Hemşire</i>	1	1,4
<i>Niteliği belirtilmeyen sağlık uzmanı</i>	1	1,4
Sağlık profesyoneli olmayan kişi	37	14,5
Net bir kaynak verilmeksizin bilimsel bir kaynak (dolaylı)	37	14,5
Devlet kurumu kaynakları net olarak belirtilmiş	33	12,9
Net olarak belirtilmeksizin devlet kurumu kaynaklarından bahsedilmiş	25	9,8
Özel sektör	25	9,8
Bilimsel araştırma	14	5,5
Sivil toplum örgütü kaynakları net olarak belirtilmiş	9	3,5
Net olarak belirtilmeksizin sivil toplum örgütü kaynağı	4	1,6

* Alt kategorilerin yüzdeleri toplam n= 256 üzerinden hesaplanmıştır.

Tablo 3. Haberlerin içerikleri ile ilgili bazı özellikleri (1-31 Mart 2025)

Özellik	Sayı	Yüzde
Habere konu olan ürünün tüketiminin teşvik edilme durumu (n=223)*		
Evet	131	58,7
Hayır, içerikte kısıtlama mevcuttur	106	47,5
Haber içeriğinin halk sağlığı korunma düzeyi ile ilişkisi (n=222)*		
Primordial ²	188	84,6
Primer	39	17,6
Sekonder	1	0,4
Tersiyer	10	4,5

* Birden fazla seçenek işaretlenmiştir.

Tablo 4. Haberlerin infodemi açısından özellikleri (n=350) (1-31 Mart 2025)

Özellik	Sayı	Yüzde
İnfodemi yok	299	85,4
İnfodemi var*	51	14,6
İnfodemi türü	21	41,2
<i>Mezenformasyon</i>		
<i>Söylenti</i>	17	33,3
<i>Malenformasyon</i>	9	17,6
<i>Bilgi boşluğu</i>	7	13,7
<i>Dezenformasyon</i>	3	5,9

* Birden fazla seçenek işaretlenmiştir.

2 Kök nedenler

Tablo 5 içeriğinde, haberlerin bazı özelliklerine göre haberde infodemi varlığı arasındaki ilişki incelenmiştir.

Kaynağı belirtilen haberlerde infodemi bulunma sıklığı %12,1; infodemi bulunmama sıklığı ise %87,9 olarak saptanmıştır. İki değişken arasındaki ilişki istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p=0,031$). Bu bulgu, kaynağı belirtilmeyen içeriklerde infodemi varlığının anlamlı derecede

daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Ürün özendirici içerik bulunmayan haberlerin yalnızca %10,5’inde infodemi tespit edilirken, ürün özendirici içerik içeren haberlerde bu sıklık %21,2’ye yükselmiştir. Değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur ($p=0,012$). Bu bulgu, haberlerde yer alan özendirici unsurların infodemi riskini arttırabileceğini göstermektedir.

Tablo 5. Haberin kaynağının belirtilme durumuna göre içerikte infodemi varlığı (1-31 Mart 2025)

Özellik	İnfodemi Varlığı						
	Yok		Var		Toplam*		p**
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	
Haberin kaynağının belirtilme durumu							0,031
Hayır	74	78,7	20	21,3	94	26,9	
Evet	225	87,9	31	12,1	256	73,1	
Toplam	299	85,4	51	14,6	350	100,0	
Haberde özendirici içerik							0,012
Yok	153	89,5	18	10,5	171	59,2	
Var	93	78,8	25	21,2	118	40,8	
Toplam	246	85,1	43	14,9	289	100,0	
Haberde yazar varlığı							0,619
Hayır	221	86,0	36	14,0	257	73,4	
Evet	78	83,9	15	16,1	93	26,6	
Toplam	299	85,4	51	14,6	350	100,0	
Haberin ulusal/uluslararası olma durumu							0,004
Ulusal	116	68,6	53	31,4	169	50,9	
Uluslararası	134	82,2	29	17,8	163	49,1	
Toplam	250	75,3	82	24,7	332	100,0	

*Sütün yüzdesidir; diğerleri satır yüzdesidir.

** Pearson Ki-kare testi

Tablo 6. Haberin ulusal/uluslararası olma özelliğine göre haber kaynağının belirtilme durumu (1-31 Mart 2025)

Haberin ulusal/uluslararası olma durumu	Haberin Kaynağının Belirtilme Durumu						
	Yok		Var		Toplam*		p**
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	
Ulusal	116	68,6	53	31,4	169	50,9	0,004
Uluslararası	134	82,2	29	17,8	163	49,1	
Toplam	250	75,3	82	24,7	332	100,0	

*Sütün yüzdesidir; diğerleri satır yüzdesidir.

** Pearson Ki-kare testi

Tablo 7. Seçilmiş bazı değişkenlerle infodemi varlığı ilişkisi (1-31 Mart 2025)

Değişken	İnfodemi Varlığı (Yüksek ya da Düşük Olma Durumu)	p değeri
Metin içeriğinde reklam varlığı	↑	0,271
Haberde çıkar çakışması varlığı	↑	1,000
(Ulusal haberlerle karşılaştırıldığında) uluslararası haberlerdeki infodemi varlığı	↑	0,860
Haberde “tanınır kişi” varlığı	↑	0,037
Haberin hastalık odaklı olma durumu	↑	0,487
Habere konu olan ürünün tüketimini teşvik eden içerik varlığı	↑	0,561
Habere konu olan ürünün tüketimini azaltıcı içerik varlığı	↑	0,242
Gıda güvenliği ile ilişkili haber varlığı	↑	0,155
Gıda güvencesi ile ilişkili haber varlığı	↑	0,293
Primordial koruma ile ilişkili haber varlığı	↑	0,854
Primer koruma ile ilişkili haber varlığı	↑	0,038
Sekonder koruma ile ilişkili haber varlığı	↑	1,000
Tersiyer koruma düzeyi ile ilişkili haber varlığı	↑	1,000

Tablo 7 içeriğinde seçilmiş bazı değişkenlerle haber içeriğinde infodemi varlığı ilişkisi sunulmuştur. Yapılan analizler sonucunda iki değişken için istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Primer koruma düzeyi ile ilişkili haberlerde infodemi varlığı diğer haberlere göre daha yüksektir (**p=0,038**). “Tanınır kişi” içeren haberlerde infodemi varlığı diğer haberlere göre daha yüksektir (**p=0,037**).

Tartışma

Türkiye’de en sık ziyaret edilen ve geriye dönük takibi mümkün olan bir haber sitesinde yer alan beslenme ve gıda içerikli haberlerin infodemi açısından incelendiği çalışmada, haberlerde

%85,4 sıklıkta infodemiye rastlanmamış olması, haber içeriklerinin genel olarak doğru, güvenilir ve halkı yanıltmayan bilgiler sunduğunu göstermektedir.

İncelenen haberlerin %14,6’sında infodemi unsurlarına rastlanmıştır. İnfodemi türleri; %41,2 sıklıkla mezenformasyon, %33,3 söylenti, %17,6 malenformasyon ve %5,9 dezenformasyon şeklindedir (Tablo 4). Yapılan araştırmalar özellikle aşılama/bağışıklama gibi toplumun merak ettiği konularda medya platformlarında infodeminin sık görülen bir olgu olduğuna dikkat çekmektedir (24). Sosyal medyada beslenme konulu mezenformasyona da sık rastlandığı bilinmektedir (25).

Haberlerin yazar bilgileri, güvenilir kaynakların kullanımı okuyucuların haberlere güven duymasını kolaylaştıran özellikler arasındadır. Yapılan araştırmada haberlerin önemli bir kısmında (%73,4) yazar bilgisinin bulunmadığı, %26,9'unda ise kaynak bilgisi bulunmadığı saptanmıştır (Tablo 2). Özellikle kaynak gösterimi ile ilgili farklı çalışma sonuçları mevcuttur. Örneğin; Muslu ve arkadaşları tarafından yapılan bir araştırmada beslenme ile ilgili haberlerde kaynak belirtme sıklığı %44,4 olarak rapor edilmiştir (25). Demir M. tarafından yapılan başka bir çalışmada ise, incelenen 194 haberin %55,2'sinde kaynağın belirsiz olduğu belirtilmiştir (26). Herhangi bir haberde güvenilir bir kaynağın gösterilmemiş olması okuyucular açısından habere duyulması beklenen güveni sağlayamama olasılığını düşündürmektedir.

Araştırmada öne çıkan bulgularından birisi, haberlerin sadece %5,5'inde doğrudan bilimsel araştırmaya referans verilmiş olmasıdır (Tablo 2). Muslu ve arkadaşlarının çalışmasında da beslenme ile ilgili haberlerde doğrudan araştırma sonucu kullanım sıklığı %1 olarak gösterilmiştir (25). Bu bulgular, hem basılı hem dijital medyada bilimsel kanıt kullanımının düşük olduğunu ve medya içeriklerinde bilimsel bilginin yeterince temsil edilmediğini göstermektedir.

Araştırmada sağlık profesyoneli bilgi kaynağı olarak kullanma durumu düşüktür (Tablo 2). Literatürde benzer sonuçlar yer almaktadır. Örneğin, Aslan ve arkadaşları (2025) birinci basamak sağlık kurumuna başvuran erişkinler arasında beslenme kaynaklı infodemiye araştırdıkları çalışmalarında bireylerin bilgi kaynakları arasında internet haberleri bir yer tutmaktadır (27).

Hekimler ve diyetisyenler araştırmada sağlık profesyonellerine verilen referans grupları arasında en sık iki meslek grubunu oluşturmuştur (Tablo 2). Yapılan farklı çalışmalarda da benzer sonuçlar elde edilmiştir. Örneğin; Muslu ve arkadaşlarının (2020) çalışmasında beslenme ile ilgili haberler içinde hekim kaynaklı haber sıklığı %27,2; diyetisyen kaynaklı haber sıklığı ise %14,2 olarak bildirilmiştir (25). Demir M. (2010);

çalışmasında gazetelerdeki beslenme ile ilgili haberlerin %37,1'inin hekimleri, %24,6'sının diyetisyenleri kaynak olarak gösterdiğini belirtmektedir (26).

Kaynağı belirtilmeyen haber içeriklerinde infodemi varlığının istatistiksel açıdan anlamlı derecede daha yüksek olduğu görülmektedir (Tablo 5). Kaynak gösteriminin paylaşılan içeriğinin doğru olmasıyla ilişkisi vardır. Örneğin; Mang ve arkadaşları tarafından 2024 yapılan bir çalışmada (2024), bir yayıncı, uzman veya resmî kurum kaynak gösteren haberlerin yanlış bilgilendirme düzeyinin anlamlı biçimde daha düşük olduğu bildirilmiştir (28). Tandoc ve arkadaşları tarafında 2018 yılında yapılan bir başka çalışmada da çevrimiçi haber sitelerinde yayınlanan sağlık haberleri incelenmiş; tıp uzmanlarına veya bilimsel çalışmalara dayandırılan haberlerin, kaynak göstermeyen haberlere kıyasla hem doğruluk düzeyinin daha yüksek hem de yanıltıcı bilgi içerme düzeyinin daha az olduğu bulunmuştur (29). Broniatowski ve arkadaşlarının 2020'de yayımladığı çalışmada ise COVID-19 ile ilgili sosyal medya içeriklerinde kamu ve akademik kaynaklara atıf yapan paylaşımların yanlış bilgi barındırma sıklığının, diğerlerine kıyasla üç kat daha az olduğu raporlamıştır (30).

Araştırmada uluslararası nitelikteki haberlerde kaynak belirtilme sıklığı (%82,2), ulusal haberlerdeki kaynak belirtilme sıklığına (%68,6) göre daha yüksektir ($p=0,004$) (Tablo 6). Bu durum, uluslararası haberlerin çoğunlukla uluslararası ajanslar ya da global kurumsal medya kaynakları tarafından sağlanmasından ve gazetecilik pratiğinde uluslararası haberlerin daha fazla editöryal denetimden geçmesi nedeniyle kaynak belirtme konusunda daha dikkatli davranılmasından kaynaklanıyor olabilir.

Araştırmanın bazı güçlü yanları bulunmaktadır. Örneğin, yapılan literatür taramasında bu çalışmaya benzer infodeminin internet sitesinde yayımlanan beslenme içerikli haberler ile infodemi arasındaki ilişkiyi ele alan başka bir çalışma bulunamamıştır. Çalışmada haber içerikleri yalnızca infodemi kapsamında genel olarak değerlendirilmekle kalmamış, aynı

zamanda infodemiye dair alt kategoriler (örneğin kaynak kullanımı, içerik yönelimi gibi) üzerinden detaylı bir sınıflandırma yapılmıştır. Çalışmada kaynak olarak güncel bir internet haber sitesinin kullanılması çalışmanın bir diğer güçlü yanındır. Günümüzde bilgiye erişim amacıyla internet haber siteleri önemli bir paya sahiptir.

Araştırmanın bazı kısıtlılıkları mevcuttur. Araştırmanın süresinin kısalığından dolayı çalışma yalnızca 2025 yılındaki bir aylık zaman dilimini kapsamaktadır. Bu kısa süreli analiz, haberlerin içeriklerindeki mevsimsel veya dönemsel değişkenliğini gözlemlemeyi sınırlamıştır. Araştırmada tek bir haber sitesi incelenmiştir. Bu durum, Türkiye’deki genel medya ortamını temsil etmesi açısından sınırlayıcı olabilir. Ayrıca, veri sayısının görece düşük olması, bazı alt gruplarda yapılan analizlerin istatistiksel gücünü azaltmış ve daha geniş genellemeler yapılmasını kısıtlamıştır. Bu kısıtlılıklar göz önünde bulundurulduğunda, gelecekteki çalışmaların daha uzun zaman dilimlerinde, farklı medya kuruluşlarını kapsayacak şekilde ve daha geniş veri setleriyle yapılması önerilmektedir.

Sonuç olarak bu çalışmada internet tabanlı medyada beslenme ve gıda konusunda infodemi varlığına dikkat çekmiştir. Gelecekte; haber sitesi ve yazarlara yönelik olarak haber içeriklerinde kaynak kullanımının teşvik edilmesi ve standart hale getirilmesi, içeriklerin hazırlanma sürecinde bilimsel danışmanlık alınması, gazetecilere ve editörlere yönelik eğitim programları geliştirilmesi, haberi hazırlayan kişilerin haberdeki bilgilerin doğruluğunun güvenilir kaynaklardan teyit edebilmeleri önerilmektedir. Okuyuculara yönelik olarak da; bireylerin ulaştıkları bilgi içeriğin kaynağını araştırma, haberlerin doğruluğunu teyit etme alışkanlığının kazandırılması, haberde özendirici nitelikte olan ürünlere dikkat edilmesi, haberdeki bilgi değerlendirilirken haberin güncelliğinin de göz önüne alınması, okuyucuların, bir haberin güvenilir bir kaynaktan gelip gelmediğine dikkat ederek içerikleri değerlendirmeleri ve doğruluğu şüpheli bilgileri teyit etmeden paylaşmamaları önerilmektedir.

YAZAR KATKILARI

Kavramsallaştırma, araştırma, veri küratörlüğü ve metodoloji, resmi analiz, yazım-orijinal taslak, yazım-inceleme ve düzenleme: Tüm yazarlar.

Tüm yazarlar nihai makaleyi okumuş ve onaylamıştır.

ÇIKAR BEYANI

Yazarlar bu çalışma ile ilgili herhangi bir çıkar çatışması beyan etmemişlerdir.

FONLAMA

Yazarlar, bu araştırma çalışması için herhangi bir dış fon veya mali destek alınmadığını beyan eder.

KAYNAKLAR

1. High Level Panel of Experts on Food Security and Nutrition (HLPE). *Nutrition and food systems*. Rome: HLPE; 2017.
2. World Health Organization. *World health statistics 2024: monitoring health for the SDGs, Sustainable Development Goals*. Geneva: WHO; 2024.
3. World Health Organization. *Obesity and overweight [Fact sheet]*. Geneva: WHO; 2024. Available from: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/obesity-and-overweight>
4. World Health Organization. *WHO European Regional Obesity Report 2022*. Geneva: WHO; 2022.
5. Esin MN, Aktaş E. Çalışanların Sağlık Davranışları ve Etkileyen Faktörler: Sistemik İnceleme. *Florence Nightingale J Nurs*. 2012;20(2):166-76.
6. Alduraywish S, Altamimi L, Aldhwayhi R, et al. Sources of health information and their impacts on medical knowledge perception among the Saudi Arabian population: Cross-Sectional Study. *JMIR Med Inform*. 2020;22(3):e14414.
7. Çelebi İ, Koçak H, Çalışkan C. The relationship between disordered eating attitudes, nutritional knowledge levels, and overweight and obesity among university students: a single-center study in Türkiye. *OTJHS*. 2023;8(4):418-24. doi:10.26453/otjhs.1325665.
8. Şahin Bayram S, Kızıltan G. Dijital teknolojinin gıda ve beslenme okuryazarlığı için sundukları. In: Aktaş N, editor. *Gıda ve Beslenme Okuryazarlığı. 1st ed*. Ankara: Türkiye Klinikleri; 2022. pp. 84-90.
9. Pai M, Yellapurkar S, Shetty AS. Infodemic in public health: a reemerging public health threat-a scoping review.

F1000Res. 2023;12:632.

10. World Health Organization. WHO public health research agenda for managing infodemics. Geneva: WHO; 2021.

11. Infodemi Sözlüğü: Mezenformasyon. 2025. Available from: <http://infodemiegitimi.org/infodemisozluk/>

12. Lebowitz B, Cao Y, Zong G, Hu FB, Green PHR, Neugut AI, et al. Long term gluten consumption in adults without celiac disease and risk of coronary heart disease: prospective cohort study. *BMJ*. 2017;357:j1892.

13. Scott J. Managing the infodemic about COVID-19: strategies for clinicians and researchers. *Acta Psychiatrica Scand*. 2021;143(5):377-9.

14. Aslan D. Halk sağlığı bakış açısıyla infodemi yönetimi. Ankara: Hipokrat Yayıncılık; 2022.

15. Koçer S. Bir insan ve toplum problemi olarak yanlış bilgi. *Reflektif Sosyal Bilimler Dergisi*. 2022;3(2):333-9.

16. Arnold M, Goldschmitt M, Rigotti T. Dealing with information overload: a comprehensive review. *Front Psychol*. 2023;14:1122200.

17. Khaleel I, Wimmer BC, Peterson GM, Zaidi STR, Roehrer E, Cummings E, et al. Health information overload among health consumers: A scoping review. *Patient Educ Couns*. 2020;103(1):15-32.

18. Allen D. Information overload? *Posit Aware*. 1999;10(2):43.

19. Jacobs W, Amuta AO, Jeon KC. Health information seeking in the digital age: an analysis of health information seeking behavior among US adults. *Cogent Soc Sci*. 2017;3(1):1302785. doi:10.1080/23311886.2017.1302785.

20. Pollard C, Pulker C, Meng X, Kerr D, Scott J. Who uses the internet as a source of nutrition and dietary information? An Australian population perspective. *J Med Internet Res*. 2015;17(8):e209.

21. B2Press. Haber siteleri. Available from: <https://tr.b2press.com/haber-siteleri>

22. Sharma DC, Pathak A, Chaurasia RN, Joshi D, Singh RK, Mishra VN. Fighting infodemic: Need for robust health journalism in India. *Diabetes Metab Syndr*. 2020;14(5):1445-7.

23. Briand S, Hess S, Nguyen T, Purnat TD. Infodemic Management in the Twenty-First Century. 2023 May 10. In: Purnat TD, Nguyen T, Briand S, editors. *Managing Infodemics in the 21st Century: Addressing New Public Health Challenges in the Information Ecosystem* [Internet]. Cham (CH): Springer; 2023. Chapter 1. PMID: 39556681.

24. Wang Y, McKee M, Torbica A, Stuckler D. Systematic literature review on the spread of health-related misinformation on social media. *Soc Sci Med*. 2019 Nov;240:112552.

25. Muslu M, Özçelik Ersü D, Erdoğan BN, Yanık M. Tirajı yüksek olan beş ulusal gazetenin sağlık ve beslenme haberlerinin incelenmesi. *Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2020;29(3):154-60.

26. Demir M. Basında yayınlanan beslenme haberlerinin değerlendirilmesi. *Anadolu Bil Meslek Yüksekokulu Dergisi*. 2010;(19):26-39.

27. Aslan D, Ayhan Başer D, Çakmakçı Kaya E, Altıntaş E, Akdeniz SE. Nutrition-related infodemic experiences of the adults admitted to a Family Health Center in Ankara, Türkiye. *Acta Medica* [Internet]. 2025 Mar. 26 [cited 2026 May 16];56(1):11-8. Available from: <https://actamedica.org/index.php/actamedica/article/view/1029>

28. Mang V, Fennis BM, Epstude K. Source credibility effects in misinformation research: A review and primer. *Adv Psychol*. 2024. <https://doi.org/10.56296/aip00028>.

29. Tandoc EC, Lim ZW, Ling R. Defining "Fake News": A typology of scholarly definitions. *Digit Journal*. 2018;6(2):137-53.

30. Broniatowski DA, Kerchner D, Farooq F, et al. Twitter and Facebook posts about COVID-19 are less likely to spread misinformation compared to other health topics. *PLoS One*. 2022 Jan 12;17(1):e0261768. doi: 10.1371/journal.pone.0261768. Erratum in: *PLoS One*. 2024 Feb 12;19(2):e0298907. doi: 10.1371/journal.pone.0298907. PMID: 35020727; PMCID: PMC8754324.

(Footnotes)